

Јана Расијејорац Вукомановић

WORLD SKIN

Означен као *ЗероН* покушава да крочи у музеј мирно, стабилно, као да то често чини, присебно и будно. Али не може против своје ошамућености. Сувише је извештачено ово све.

Камера хвата (несигуран) храмљући корак (сумњиве) прилике из више углова. Да не куца поруку, чувар би приметио чудну неуређеност посетиоачеве браде и неугледност одеће која није довољно прикривена пристојним капутом. Ципеле су распарене и прашњаве, једна је разјапљена као глад одојчета. Друга набрекла од квашења као стомак неухрањеног детета. Уместо чарапа – рањена кожа, уместо ромбова у сродним тоновима – пликови и красте, перутава црвенило, бол који се шири и неминуно преноси на посматрача. Камера бележи неколико окренутих глава управо ка тим ногама. Храпаве руке које ваде нову беспрекорну карту и дају је особи на улазу. Равнодушан поглед службенице, лица уоквиреног уредном равно подсеченом и испегланом косом, са картицом на црвеној трачици око врата, која лако цепа пропусницу и прелази на следећег посетиоца.

ЗероН је управо прошао кроз безбедносни систем и својим оштећеним, болним кораком напредује ка делу за привремене поставке. Растојање између њега и наслова исписаног минималистичким сребрним словима на стакленој прегради одељка је све краће. *Do you feel pain-thing?* Међународна изложба савремених уметничких група. Кустоскиња: Agrotte Rogozier, председница организације *GlobalPainThing*. Галерија је блистава, бела,

под углачан, а просторија пространа и издужена, налик на огромман ходник.

Уметнички радови су брижљиво опремљени и постављени, са пратећим текстовима урезаним на малим плочицама од плексигласа. Он пролази покрај свега тога не бацивши чак ни овлашан поглед. Тек понеко од бројних посетилаца га кратко одмери и наставља да чита натписе и посматра изложбу. Шумови кретања и шапат испуњавају просторију. Коначно се зауставља испред једног рада.

Agrotte лично сместа се ствара однекуд и пружа му одлучно руку. ЗероН споро, као да се присећа како се то ради, отвара суву шаку ка овој риђокосој коврцавој жени упечатљивих, оштро-издужених, али и облих црта.

„Прво ћемо Вас фотографисати. Морате гледати у рад. Затим ће Вам бити постављена питања.“

ЗероН се ћутке окреће ка инсталацији на зиду и у овом тренутку његова омамљеност расте заједно с некаквом бистрином. Поглед му је заправо радознао. Пред њим је велико платно људске висине, издужено и осликано розе-наранџастим тоновима, који у одређеним тачкама прелазе у јако црвенило. Поједини делови платна су испупчени, на њима су моделоване силиконске отеклине. Назиру се обриси континената. На неколико места платно је расечено, ивице су надражено црвене, а из тих делова излазе шаке од цемента. Она која је негде у висини ЗероНове главе, на половини слике, држи пиштољ уперен у њега. Друге држе бочице са лековима, неким прахом, нож, ексер. Бодљикава жица прекрива читаво платно, а шаке се пробијају кроз њу, деформишући је. На жици је постављена плочица која упозорава да се метал не додирује јер је кроз њега пропуштена струја.

ЗероН прилази пиштољу, посматра пажљиво, а затим наслања чело на цев, а прст полаже на окидач. Видно узнемирена, Agrotte се спрема да скочи на њега, а око њих се формира круг у који се брзо укључују сви тренутни посетиоци изложбе. Ипак, ништа се не догађа. ЗероН неко време тако стоји са главом прислоњеном на цев, потпуно миран и озбиљан. И публика која није прочитала натпис поред инсталације, по узнемирености кустоскиње схвата да је пиштољ напуњен.

ЗероН осећа необичну присност са сликом. Загледан је у посебно надувену и поцрвенелу мрљу тик изнад шаке с пиштољем. Постаје му чак удобно да тако отромбољен, отежао готово пада на оружје и пушта да му се поглед час замуђује,

а жичана мрежа и платно налик кожи стапају кроз маглу при-творених трепвица, час да се бистри, па му сива цементна шака постаје ближа.

Пошто је прошло десет или петнаест минута непомичног посматрања, Agrotte се присећа да треба да фотографише, па то и чини. Затим даје знак једној активисткињи из организације да приђе.

„Колора“, каже она пружајући руку ЗероНу. Он се не миче. „Време је за анкету, ако сте спремни“, додаје она. Човек и даље стоји у истом положају. „Какав утисак је на вас оставио рад *Worldskin*?“ отпочиње она. Одговор изостаје. Колора и Agrotte се згледају. „Договор који смо успоставили неће важити уколико не одговорите на ова питања“, разговетно и полако изговара Agrotte. Чутање. Активисткиња примећује како кустоскиња гризе усну. Одлучује да покуша још једном. „Да ли сте пре ове изложбе имали прилику да пратите савремену уметничку праксу?“ Одговора нема.

ЗероН више не осећа глад. Његов стомак, већ навикао на проклету празнину и крчање, сада као да се пуни неком благом и топлим течношћу, која не засићује тежином хлеба, већ нежно умирује глад. Као кад се ситост разлије по удовима и опусти их, тако се и сад његовим мишићима разлива спокој, а да су му мисли истовремено заострене и брже него обично. Прелази погледом један по један део инсталације. Шапати који се појачавају око њега не допиру му до свести. „Пројекат *GlobalPainThinga*“, „Бескућници као критичари“, „хумана идеја“ неки су од коментара који се врте и размењују, а који се, чини се, згушњавају до те мере да се могу материјализовати у некакав зид или полужно степениште, са инсталацијом као сценом.

Agrottino лице се мења. Она постаје намрштена, очи грубо севају ка публици као и ка ЗероНу и она му се обраћа: „Да ли разумете значај пројекта у коме учествујете?“ Не чекајући предуго на одговор, она наставља да сипа: „Нико још није урадио овако нешто. Они којима друштво није дало глас, коначно су га добили. Схватате ли Ви да не само да Ваш живот правно нема никакву вредност, већ ви не учествујете ни у естетском вредновању, у уметничкој рецепцији? Или бар нисте до данас учествовали. Немати новац значи не моћи ући у музеј, а не моћи ући у музеј значи бити нулти реципијент, ускраћени реципијент, вечито прецртани субјект естетског, а самим тим и политичког одлучивања...“

ЗероН најзад проговара храпавим гласом: „Довели сте ме овде да бисте ме убили.“

Иако затечена, Agrotte спремно одговара: „Рад пред којим стојите замишљен је као потенцијална суицидална машина да би радикализовао могућност избора код посматрача. Излагање публике непосредној животној опасности пружа сурово огољену слику света у коме ништа не функционише и који даје повода да желимо да прекинемо своје постојање на њему, али сама чињеница изложености туђем погледу представља, претпоставка је, најјачу заштиту појединца-посматрача који се нађе пред инсталацијом. Основа за оптимизам и веру у боље друштво директно се извлачи из капацитета тог друштва да заустави суицидалне и друге деструктивне пориве у појединцу кроз интериоризације погледа других.“

„Довели сте ме овде да бих се убио пред свима и да бисте тако показали очајање људи сличних мени.“ Наставља ЗероН дрхтећи.

„Управо супротно. Жао ми је ако ме нисте разумели, али сам покушала да Вам објасним да смо били готово потпуно сигурни да до самоубиства неће доћи.“

„Дали сте ми капут, обећали сте ми да ћете ми обезбеђивати ручак сваког дана, само да бисте ме овде изложили, да бих допунио ваш експонат, да би ово било уверљивије. Ја сам додаток, а још бих упадљивији био као леш. Ви ме нисте ни питали за име, дали сте ми ознаку. Занима вас какав утисак на мене оставља ова ствар. Оставља, оставља утисак. Итекако. Како и не би када сам од почетка њен део, чак и пре него што сам на то пристао. Ја сам та ствар. Та ствар је ја. Па како да не остави утисак. Та ствар је боља од ручка. Али ви сте, госпођо, исто мој утисак, ви ме, госпођо препаметна, подсећате на жену због које сам сада ова слика и због које је ова слика хтела да буде баш ја. Ни за њу ја нисам имао прошлост, име, мисли и осећања, имао сам само новчаник и можда тело, понекад. Све њене речи биле су опште и шупље као ваше. И она је држала пиштољ у фиоци да би се наводно одбранила од мене, а чекала је, заправо, да себи испалим метак у чело. Али, рећи ћу вам, драга, у једном сте у праву – овај пиштољ није напуњен да би опалио.“